ARTHUR CONAN DOYLE

Testamentul lui Sherlock Holmes

CUPRINS

I. Aventura din Wisteria Lodge
II. Planurile Bruce-Partington
III. Copita dracului
IV. „Cercul roşu”.
V. Cum a dispărut lady Frances Carfax
VI. Detectivul muribund
VII. Ultima reverenţă

III. Copita dracului

În răstimpurile în care mai depănam pe hârtie câte o întâmplare neobişnuită sau vreo amintire interesantă din îndelungata şi strânsa mea prietenie cu domnul Sherlock Holmes, ca un făcut, mă izbeam de piedicile pe care mi le ridica în cale amicul meu, ce nu suferea să se facă zarvă în jurul lui. De când îl ştiu, omului acesta închis şi cinic i-a fost silă de onoruri şi nimic nu-i făcea mai multă plăcere, la capătul unei anchete plină de succes, decât să renunţe la demascarea criminalului şi s-o lase pe seama vreunui funcţionăraş tipicar, iar să asculte, cu un zâmbet batjocoritor, corul laudelor închinate cui nu i se cuvenea. În adevăr, nu lipsa vreunui material interesant, ci atitudinea prietenului meu m-a silit în ultimii ani să public atât de puţine însemnări. Că am fost părtaş la unele din aventurile lui, era pentru mine un privilegiu care m-a silit în schimb să ştiu să păstrez o taină.

De aceea nu mică mi-a fost mirarea când, marţea trecută am primit o telegramă de la Holmes – nu-i ţin minte să fi trimis vreodată o scrisoare, dacă putea telegrafia – cu următorul cuprins:

„De ce nu publici oribilul asasinat din Cornwall – cel mai ciudat caz din câte am întâlnit?”

Nu ştiu ce val de amintiri i-o fi răscolit cazul acesta sau ce toană l-o fi împins să-mi ceară să-l povestesc.

Acum mă grăbesc – ca nu cumva altă telegramă să mă oprească din lucru – în căutarea însemnărilor din dare să aflu amănunte exacte ale cazului şi să-l istorisesc cititorilor.

Era, aşadar, în primăvara lui 1897, când sănătatea de fier a lui Holmes păru că începe să slăbească, din pricina trudei lui neîncetate care-l storcea de puteri, şi poate şi a imprudenţelor pe care le comitea din când în când. În martie, doctorul Moore Agar din Harley – împrejurările dramatice în care am făcut cunoştinţă le voi istorisi poate într-o bună zi – i-a recomandat stăruitor vestitului detectiv particular, să lase baltă toate anchetele şi să se odihnească cum se cuvine, dacă nu ţinea să o păţească. Pe Holmes, sănătatea lui nu-l interesa de fel, pentru că ajunsese să ne spiritualizeze de-a binelea. Totuşi, teama că nu va putea fi în stare niciodată să muncească, l-a silit în cele din urmă să schimbe şi peisajul, şi aerul. Aşa s-a făcut că la începutul primăverii aceleia, ne aflam amândoi într-o căsuţă de ţară, din apropierea golfului Poldhu, la capătul peninsulei Cornwall.

Era un loc ciudat, care se potrivea de minune cu proasta dispoziţie a pacientului meu. De la fereastra căsuţei noastre, spoite în alb, care se înălţa deasupra promontoriului înverzit, se vedea semicercul mohorât al golfului Mounts – străvechea cursă a morţii în care piereau corăbiile – cu chenarul lui de stânci negre şi ou recifele măturate de flux, pe care Dumnezeu ştie câţi mateloţi şi-au găsit sfârşitul. Şi golful acesta paşnic şi ferit, peste care adie briza dinspre miazănoapte, pofteşte parcă vanele, pe care furtuna le zvârlă de colo-colo, să caute odihnă şi adăpost înăuntru. Apoi, deodată, vântul – mânioasa furtună dinspre sud-vest – se năpusteşte val-vârtej; smulsă e ancora şi târâtă din loc, ţărmul spre care bate vântul se apropie şi vasul începe să se zvârcolească de moarte printre brizanţii acoperiţi de spume. Marinarul priceput se ţine departe de locurile acestea blestemate.

Pe ţărm, locurile erau tot atât de posomorâte ca şi pe mare. Era un ţinut cu mlaştini unduitoare, părăsit şi cenuşiu, din care se iţea, ici-colo, o clopotniţă însemnând locul câte unui sat vechi de când lumea. Şi în orice parte te-ai fi întors, mlaştinile acestea păstrau urmele unor seminţii apuse pentru totdeauna, care lăsaseră, ca semn că au existat, doar monumentele acelea de piatră, movilele neregulate sub care se odihnea cenuşa celor morţi şi ciudatele valuri de pământ ce aminteau bătălii din vremuri preistorice. Farmecul tainic al acestor locuri, învăluite în mohorâta atmosferă a seminţiilor uitate, stârnea închipuirea prietenului meu, care-şi trecea mare parte din timp în preumblări şi în meditaţii solitare, prin mlaştini. Îl preocupa, printre altele, şi limba vechilor locuitori ai Cornwall-ului, şi, după câte îmi amintesc, era de părere că ar fi fost înrudită cu chaldeana, derivând din limba vorbită de neguţătorii de cositor fenicieni. Primise un pachet cu cărţi de filologie şi tocmai se pregătea să-şi dezvolte teoria, când, pe neaşteptate, spre necazul meu şi plăcerea lui – pe care nici nu ţinu măcar să o ascundă – ne-am pomenit amestecaţi – chiar în inima acestei ţări de basm – într-o afacere mai zguduitoare, mai pasionantă şi mult mai de nepătruns decât acelea din pricina cărora am fost siliţi să părăsim Londra.

Traiul nostru simplu şi liniştit, obiceiurile noastre atât de binefăcătoare au fost întrerupte pe neaşteptate şi ne-am pomenit deodată prinşi în vâltoarea unor întâmplări care au tulburat nu numai Cornwall-ul, ci tot apusul Angliei. Poate că mulţi dintre cititorii mei îşi

amintesc de „Grozăvia din Cornwall”, cum i s-a spus pe atunci, deşi informaţiile primite de presa londoneză au fost cum nu se poate mai incomplete. Acum, după 13 ani, voi publica amănuntele adevărate ale acestei afaceri de necrezut.

Am mai spus că vreo câteva turle răzleţe, care însemnau locul satelor, punctau regiunea aceasta a Cornwall-ului. Cea mai apropiată aşezare era cătunul Tredannick Wollas, unde căsuţele câtorva sute de locuitori se înghesuiau în jurul unei biserici străvechi, năpădită de muşchi. Vicarul parohiei, domnul Roundhay, se ocupa cu arheologia, fapt care l-a determinat pe Holmes să facă cunoştinţă cu el. Era un om între două vârste, corpolent şi binevoitor, care avea cunoştinţe bogate în ceea ce priveşte regiunea. La invitaţia lui, am luat ceaiul la vicariat şi aşa am aflat că un rentier, domnul Mortiner Tragennis, ocupa o cameră în casa aceasta, atât de spaţioasă – rotunjind veniturile anemice ale vicarului. Acesta, fiind burlac, era fericit că putuse încheia o asemenea afacere, deşi nu prea avea mult de-a face ou locatarul său – un om slab, negricios, cu ochelari şi adus de spate, încât părea că are o diformitate fizică. Îmi amintesc că în cursul scurtei noastre vizite, vicarul s-a arătat tare vorbăreţ, pe când chiriaşul lui părea un om neobişnuit de închis, cu o umbră de melancolie întipărită pe faţă şi adâncit în gânduri. Stătea cu privirile întoarse, părând că nu se gândeşte decât la treburile lui.

Aceştia erau cei doi oameni care au pătruns pe neaşteptate marţi, 16 martie, în micuţul nostru salon, puţin după gustarea de dimineaţă, pe când fumam, gata să o pornim în excursia noastră zilnică prin ţinuturile acelea mlăştinoase.

— Domnule Holmes, făcu vicarul cu un tremur în glas. Astă-noapte s-a întâmplat o tragedie fără seamăn. E un caz cum nu cred să mai fi auzit vreodată. Numai Providenţei trebuie să-i mulţumim că vă aflaţi aici, pentru că sunteţi singurul om din toată Anglia care ne poate da o mână de ajutor.

I-am aruncat o privire nu prea binevoitoare, dar Holmes îşi scoase pipa din gură şi se înălţă în fotoliu, ciulind urechile, ca un câine de vânătoare încercat, la auzul chemării. Făcu un semn ou mâna spre sofa şi oaspetele nostru, căruia îi zvâcnea inima în piept, se aşează alături de tulburatul lui tovarăş. Domnul Mortimer Tregennis se stăpânea însă, mai bine decât pastorul, dar din felul în care îşi frământa mâinile şi din strălucirea ochilor lui negri se vedea că era tot atât de emoţionat.

— Să spun eu, sau spui dumneata? îl întrebă el pe vicar.

— De vreme ce dvs. Aţi făcut descoperirea, oricare ar fi ea, iar vicarul a aflat cele petrecute tot de la dvs., mai bine ne-aţi spune dvs. Direct, făcu Holmes.

M-am uitat la pastor, care se îmbrăcase în grabă şi la chiriaşul lui, atât de pus la punct, oare şedea lângă el, şi mi-a venit să râd când am văzut că deducţia atât de simplă a lui Holmes îi lăsase gura căscată.

— Poate că ar fi mai bine să spun eu mai întâi unele lucruri – făcu vicarul – şi apoi veţi judeca dacă mai e cazul să ascultaţi amănuntele domnului Tregennis, sau să o pornim fără întârziere la locul misterului. Dacă sunteţi de acord, atunci v-aş putea spune că seara de ieri, amicul nostru şi-a petrecut-o în tovărăşia fraţilor lui, Owen şi George şi a surorii lui, Brenda, la locuinţa lor din Tredannick Wartha, nu departe de crucea de piatră din mlaştină. Puţin după ora 10, a plecat, lăsându-i să-şi ia gustarea de dimineaţă. Pe drum, l-a ajuns din urmă doctorul Richards ou trăsura. Acesta i-a spus că fusese chemat de urgenţă la Tredannick Wartha. Sigur că domnul Mortimer Tregennis s-a dus cu el. Când au ajuns la faţa locului, au făcut o descoperire uluitoare. Sora zăcea moartă în scaunul ei. În stânga şi în dreapta şedeau cei doi fraţi, care râdeau, scoţând răcnete şi cântând, cu minţile rătăcite. Pe chipurile celor trei, atât al moartei, cât şi al color doi smintiţi, se citea o spaimă nespusă o strâmbătură de groază, înspăimântătoare la vedere, li se întipărise pe faţă.

Nu era niciun semn că s-ar fi aflat cineva prin casă, în afară de bătrâna doamnă Porter, bucătăreasa şi menajera lor, care a declarat că dormise adânc şi că nu auzise niciun zgomot toată noaptea. Nu lipsea nimic, toate erau la locul lor, aşa că nu putea pricepe ce grozăvie a putut înspăimânta o femeie până într-atât încât să-i curme zilele, iar pe doi bărbaţi în toată firea să-i facă să-şi piardă minţile. Aşa stau lucrurile, pe scurt, domnule Holmes, şi ducă ne puteţi ajuta să lămurim cazul, faceţi o faptă foarte bună.

Speram să pot izbuti în vreun fel să-l conving pe prietenul meu să nu renunţe la odihna care fusese de fapt obiectul călătoriei noastre, dar o singură privire pe chipul lui concentrat şi pe fruntea lui încreţită mi-a spus că era zadarnic să-mi fac speranţe. Stătu câteva clipe în tăcere, absorbit de drama aceasta ciudată, care întrerupsese paşnica noastră existenţă.

— Am să mă ocup de afacerea aceasta, făcu el în cele din urmă.

După aparenţe, s-ar zice că e un caz excepţional. Aţi fost dvs. Personal acolo, domnule Roundhay?

— Nu, domnule Holmes. Domnul Tregennis ne-a adus vestea la vicariat şi m-am grăbit, împreună ou el, să vă cerem sfatul.

— Cât e până la casa unde s-a petrecut tragedia aceasta neobişnuită?

— Vreo milă în interior.

— Atunci, să mergem cu toţii într-acolo. Dar înainte de plecare, am să vă mai pun câteva întrebări, domnule Mortimer Tregennis.

Acesta tăcuse tot timpul, dar am observat că deşi se stăpânea, era mai tulburat chiar decât pastorul. Şedea pe scaun, palid, cu faţa suptă, aţintindu-şi căutătura lui neliniştită asupra lui Holmes. Mâinile-i subţiri se încleştau crispate una de alta, iar buzele-i palide îi tremurau pe când asculta nenorocirile oare se abătuseră asupra familiei lui. Ochii negri ai lui Mortimer Tregennis păreau că oglindesc ceva din grozăvia celor petrecute.

— Întrebaţi-mă tot ce doriţi, făcu el, nerăbdător. Nu e o plăcere să vorbesc despre asta, dar am să vă spun tot ce ştiu.

— Spuneţi-mi ce s-a petrecut aseară.

— Da, domnule Holmes. Am luat cina acolo, cum v-a spus şi vicarul, după oare fratele meu mai mare, George, ne-a propus un whist. Ne-am aşezat pe la 9. La 10 şi un sfert, m-am ridicat să plec. I-am lăsat în jurul mesei, cum nu se poate mai bine dispuşi.

— Cine v-a condus?

— Doamna Porter se culcase, aşa că nu m-a mai condus nimeni. Fereastra camerei în care se aflau fraţii mei era închisă, dar obloanele nu erau trase. Azi dimineaţă, am găsit atât uşa, cât şi fereastra închise, aşa cum le lăsasem. N-am niciun motiv să cred că cineva a trecut pe acolo. Şi totuşi, ei stăteau înăuntru, înnebuniţi de-a binelea de spaimă, iar Brenda zăcea moartă – frica o ucisese – cu capul atârnând peste braţul fotoliului. N-am să uit scena asta cât oi trăi.

— Faptele, aşa cum mi le relataţi dvs, – spuse Holmes – sunt fără îndoială extraordinare. N-aveţi, probabil, niciun punct de vedere care poate explica cele petrecute?

— Aici şi-a vârât diavolul coada, domnule Holmes, diavolul! exclamă Mortimer Tregennis. Nu e lucru curat. Ceva a pătruns în cameră şi le-a tulburat minţile. Ce mijloace în puterea omului ar fi putut face aşa ceva?

— Mi-e teamă – spuse Holmes – că dacă afacerea e de domeniul supranaturalului, mă depăşeşte şi pe mine. Ou toate acestea, până să acceptăm o asemenea teză, e de datoria noastră să epuizăm toate explicaţiile fireşti. Cât despre dvs., domnule Tregennis, îmi închipui că a existat la mijloc o neînţelegere familială, de vreme ce ei locuiau laolaltă, iar dvs. Stăteaţi la gazdă.

— Aşa e, domnule Holmes, deşi povestea e veche şi de mult uitată. Familia noastră avea o mină de cositor la Redruth şi produsul îl vindeam unei companii. În felul acesta, am reuşit să ne retragem cu o sumă cu care să ducem un trai îndestulător. N-am să ascund că nu ne-am prea înţeles noi la împărţirea banilor şi că o vreme lucrul acesta ne-a cam ţinut departe. Totul însă a fost iertat şi uitat, şi acum eram în relaţii cum nu se poate mai bune.

— Dacă vă gândiţi la seara pe care aţi petrecut-o împreună, vă amintiţi ceva care să poată aduce vreo rază de lumină în toată tragedia asta? Vă rog să vă gândiţi bine, domnule Tregennis, pentru că orice sugestie îmi poate fi de folos.

Mortimer Tregennis rămase o clipă adâncit în gânduri.

— Deloc.

— Prin urmare, nu puteţi adăuga nimic, care ne-ar putea fi de folos?

— Absolut nimic.

— Fraţii dvs. Erau în apele lor?

— Fără îndoială!

— Erau cumva nervoşi din fire? Se temeau de vreo primejdie care îi ameninţa?

— E ceva de care îmi amintesc acum – făcu el în cele din urmă. Când ne-am aşezat la masă eu stăteam cu spatele la fereastră şi fratele meu George, care îmi era partener, cu faţa. L-am văzut la un moment dat, cum se uită peste umărul meu, aşa că m-am întors şi mi-am aruncat şi eu privirea într-acolo. Trartsperanitul era ridicat şi fereastra. Închisă, totuşi am putut desluşi tufişurile de pe pajişte şi o clipă mi s-a părut că văd ceva mişcându-se printre ele. Nu mi-am putut da seama dacă era om sau animal, dar mi-am spus că ceva trebuie să fi fost. Când l-am întrebat la ce se uită, fratele meu mi-a răspuns că şi lui i se păruse ceva. Asta e tot ce vă pot spune.

— N-aţi mai încercat să aflaţi ceva?

— Nu. Am uitat cele petrecute, deoarece nu le-am dat nicio

importanţă.

— Prin urmare, aţi plecat de acolo fără să presimţiţi ceva rău?

— Exact.

— Nu sunt lămurit cum aţi aflat vestea atât de devreme dimineaţa.

— De obicei, mă scol cu noaptea în cap şi fac o plimbare înainte de micul dejun. Azi dimineaţă, abia am plecat de acasă, că doctorul Richards m-a şi ajuns din urmă cu trăsura lui. Mi-a spus că bătrâna doamnă Porter a trimis un băiat cu un bilet urgent. Am sărit în trăsură, alături de el, şi am pornit-o împreună. Când am ajuns acolo, mi-am aruncat privirile în încăperea aceea înfiorătoare. Trebuie să fii. Trecut multe ceasuri de când se stinseseră lumânările şi focul, ei şedeau însă mai departe pe întuneric, până s-a crăpat de ziuă. Doctorul mi-a spus că Brenda trebuie să fi murit de cel puţin şase ore. Nu se vedea nicio urmă de violenţă. Zăcea răsturnată peste braţul fotoliului, cu expresia aceea de groază întipărită pe faţă. George şi Owen cântau frânturi de cântece şi trăncăneau de parcă ar fi fost două maimuţe mari. O, era cumplit la vedere! N-am putut suporta. Doctorul se făcuse alb ca varul. Şi zău aşa, s-a prăbuşit într-un scaun de parcă ar fi leşinat, şi mai-mai să avem încă unul de îngrijit.

— E de neînchipuit, nici că se poate ceva mai de neînchipuit – făcu Holmes, ridicându-se şi luându-şi pălăria. Poate că e mai bine să ne ducem îndată la Tredannick Wartha. Trebuie să recunosc că rareori mi-a fost dat să am de-a face cu un caz atât de ciudat la prima vedere.

Cercetările noastre din dimineaţa următoare nu ne-au dus prea departe. Totuşi, chiar de la început s-a întâmplat ceva care mi-a lăsat o impresie zguduitoare. Ca să ajungi la locul unde se petrecuse tragedia, trebuia s-o apuci pe un drum de ţară, îngust şi întortocheat. Pe când străbăteam acest drum, am auzit huruitul unei trăsuri, oare se apropia, şi ne-am dat în lături să-i facem loc. Când a trecut pe lângă noi, mi-am aruncat privirea prin fereastra închisă, şi am zărit un chip strâmb şi rânjit, care se holba afară. Ochii aceia ficşi şi dinţii care scrâşneau ne fulgerau pe dinainte ca o vedenie înspăimântătoare.

— Fraţii mei! exclamă Mortimer Tregennis, şi se îngălbeni până la vârful urechilor, **îl (lire la Helston**.

Ne-am uitat îngroziţi după trăsura aceea neagră, care se depărta greoi. Apoi am pornit-o din nou spre casa blestemată, unde îi lovise destinul lor atât de ciudat.

Era o clădire mare şi luminoasă, mai mult vilă decât casă de ţară, cu o grădină uriaşă, pe care – în clima aceea a Cornwall-ului – o şi năpădiră florile de primăvară. Fereastra nailonului dădea în grădină şi, după cum ne opusese Mortimer Tregennis, dintr-acolo trebuie să fi venit răul acela care, într-o clipită, înspăimântându-i doar, le luase minţile celor doi.

Holmes o apucă agale, cufundat în gânduri, pe cărarea ce ducea spre verandă, printre straturile de flori. Îmi amintesc că era atât de distrat, încât a dat peste stropitoare şi a răsturnat-o, împroşcându-ne cu apă pe picioare şi lăsând o baltă pe cărarea grădinii. Înăuntru ive-a primit doamna Porter, bătrâna menajeră de prin partea locului, care îngrijea de casă cu ajutorul unei fete. Răspunse fără să se codească, la toate întrebările lui Holmes. Nu auzise nimic toată noaptea. Stăpânii ei fuseseră foarte bine dispuşi în ajun. Nu-i mai văzuse niciodată atât de veseli şi de fericiţi. Dimineaţa când a intrat în cameră şi i-a văzut pe oamenii aceia înfiorători strânşi în jurul mesei, a leşinat de spaimă. Când şi-a venit în fire a dat ferestrele de perete să intre aerul curat al dimineţii, apoi a fugit în drum şi l-a trimis, pe argat după doctor. Domnişoara era sus, în pat, dacă voiam cumva să o vedem. Patru bărbaţi zdraveni le-au trebuit ca să-i poată vârî pe cei doi fraţi în furgonul casei de nebuni. N-avea de gând să mă stea un ceas în casa aceasta şi chiar în aceeaşi după-amiază va pleca la ai ei, la St. Ives.

Am urcat şi ne-am uitat la cadavru. Domnişoara Brenda Tregennis fusese foarte frumoasă, deşi se apropiase de jumătatea vieţii. Faţa ei negricioasă, cu trăsături regulate, era plăcută la vedere chiar şi după moarte, dar mai păstra urma strâmbăturii pe care i-o pricinuise groaza şi ultima emoţie pe care o mai încercase în viaţă. Din dormitorul ei am coborî în salonul unde se petrecuse de fapt tragedia Cenuşa focului, care arsese peste noapte, mai zăcea încă pe grătarul căminului. Pe masă erau cele patru luminări arse şi cărţile împrăştiate. Scaunele fuseseră date la perete, da' restul rămăsese ca în ajun. Holmes străbat camera cu paşi uşori şi repezi, apoi tras scaunele la locul lor şi se aşează pe rând ţ ele. Se uită pe fereastră să vadă cât se zărea din grădină, cercetă duşumeaua, tavanul, că mimul; dar nu mi-a fost dat să-i văd ochii strălucind şi nici să-l văd strângând din buze semn că a descoperit o rază în bezna aceasta.

— Da' de ce au făcut foc? întrebă el la un moment dat. Totdeauna se făcea foc aici în camera asta mică, primăvara, spre seară.

Mortimer Tregennis îi spusese că seara fusese răcoroasă şi umedă. De aceea au aprins locul la venirea lui.

— Ce aveţi de gând, domnule Holmes? l-a întrebat el.

Prietenul meu zâmbi şi îmi puse mâna pe braţ.

— Mi se pare, Watson, că trebuie s-o iau de la capăt şi să mă otrăvesc iar cu tutun, Lucru de la care tu m-ai oprit în atâtea rânduri pe bună dreptate, făcu el. Cu voia dvs., domnilor, să ne întoarcem acasă, pentru că nu cred să mai putem găsi ceva aici. Domnule Tregennis am să întorc faptele şi pe o parte şi pe alta, şi dacă descopăr ceva, am să iau neapărat legătura cu dvs., şi cu vicarul. Până atunci, vă doresc bună dimineaţa.

Abia după ce am ajuns acasă, a rupt Holmes tăcerea în care se adâncise. Şedea acum ghemuit în fotoliu, cu faţa lui obosită, de ascet, ascunsă în rotocoalele albastre de fum, cu sprâncenele-i negre şi fruntea încruntate şi cu privirile pierdute departe, în gol. Într-un târziu puse pipa jos şi sări în picioare.

— Nu merge, Watson! râse el. Hai s-o pornim pe faleză după săgeţi de silex. Mai curând găsim noi săgeţi, decât să dăm de firul problemei. Să-ţi pui mintea la contribuţie fără material suficient, e ca şi cum te-ai lua la întrecere cu o locomotivă. Înseamnă să-ţi faci **itcierul** varză. Aerul mării, soare, răbdare. Iată ce ne trebuie. Pe urmă, vin ele şi celelalte, Watson.

— Şi acum, să vedem cum stăm – urmă el, pe când ne plimbam pe faleză. Să trecem în revistă puţinul pe care îl cunoaştem, pentru că atunci când se vor ivi fapte noi, să ştim să le dăm de capăt.

Să pornim în primul rând de la premiza că niciunul din noi nu e dispus să accepte vreun amestec al diavolului în treburile oamenilor. Aşa că, mai întâi, la o parte cu asemenea gânduri! Foarte bine! Există, prin urmare, trei persoane care au fost lovite grav de o mână omenească – conştient sau inconştient. Aici ne aflăm pe teren sigur.

Şi acum, când s-au întâmplat toate acestea?

Dacă presupunem că cele descoperite, e limpede că de îndată ce domnul Mortimer Tregennis a ieşit din încăpere. Acesta este un punct foarte important. Să zicem că, după câteva minute… Cărţile mai erau pe masă. Ora culcării trecuse. Totuşi, ei nu şi-au schimbat poziţia şi nici nu şi-au tras scaunele înapoi. Repet, prin urmare, că totul s-a petrecut îndată după plecarea lui, şi nu după ora 11.

E limpede că acum trebuie să stabilim – atât cât se poate – ce-a

făcut Mortimer Tregennis după ce a ieşit din cameră. Aici nu mai întâlnim nicio piedică şi totul pare să fie deasupra oricărei bănuieli. Tu care-mi cunoşti metoda, sunt sigur că ai observat la ce mijloc neîndemânatic am recurs cu stropitoarea – ca să-i pot vedea amprenta piciorului – lucru altfel cu neputinţă. Talpa s-a întipărit perfect în nisipul care acoperea poteca. Îţi aduci aminte că şi aseară era umed şi că, prin urmare, n-a fost greu, după ce i-am văzut amprenta, să descopăr care sunt urmele lui. În felul acesta am descoperit ce a făcut mai târziu, şi am constatat că s-a îndreptat repede în direcţia vicariatului.

Atunci, dacă Mortimer Tregennis a ieşit din scenă şi altul a fost care a lăsat urme atât de adânci în viaţa celor trei jucători de cărţi, cum putem stabili cine a fost persoana şi în ce fel a izbutit să-i îngrozească într-o în asemenea hal?

Doamna Porter trebuie exclusă. E limpede că nu e în stare să facă vreun rău. Există vreo dovadă că cineva s-ar fi căţărat pe fereastră dinspre grădină şi i-ar fi înspăimântat – într-un fel sau altul – atât de cumplit pe cei ce l-au văzut, încât oamenii şi-au pierdut ziduri. Am ajuns acolo înaintea medicului şi a poliţiei, aşa încât am găsit totul neatins.

Să descriu acum cu precizie locul, aşa cum l-am văzut în dimineaţa aceea ceţoasă de martie. Impresia pe care ne-a lăsat-o n-o voi putea şterge niciodată din minte.

În cameră plutea un aer îngrozitor, deprimant, îmbâcsit. Servitoarea care intrase prima, deschisese fereastra, altfel atmosfera aceea ar fi fost şi mai greu de suportat. Poate că de vină era şi lampa din mijlocul casei, care ardea fumegând. Mortul şedea dinaintea ei Căzuse pe spate cu bărbuţa repezită în sus şi ou ochelarii ridicaţi pe frunte. Faţa lui trasă şi negricioasă, care stătea întoarsă spre fereastră, era schimonosită de spaimă, asemenea surorii lui moarte. Membrele îi erau chircite şi degetele crispate de parcă ar fi murit în culmea spaimei. Era complet îmbrăcat, deşi se vedea că-şi trăsese hainele din fugă. Aflasem între timp că dormise în pat şi că tragicul lui sfârşit l-a ajuns în zorii zilei.

Ca să-ţi dai seama câtă energie clocotea sub aerul nepăsător al lui Holmes, ar fi trebuit să vezi schimbarea bruscă ce se petrecuse în el, de cum intră în locuinţa blestemată. Ca prin minune, m-am pomenit în faţa unui om care pândeşte ou toate simţurile încordate. Privirile îi

luceau, faţa-i trăda o mare preocupare şi mâinile i se agitau febrile, în nerăbdarea căutării. O porni peste pajişte, sări în casă pe fereastră, dădu ocol încăperii, urcă în dormitor, gonind ca un ogar care caută un loc de pândă.

Când ajunse acolo, aruncă o privire grăbită în jur şi în cele din urmă deschise ferestrele Lucrul acesta păru să-l aţâţe din nou, pentru că l-am văzut cum se pleacă în afară, scoţând exclamaţii puternice de interes şi satisfacţie. Apoi coborî în grabă scările, ieşi prin fereastra deschisă, se aruncă pe pajişte cu faţa în jos, sări din nou în picioare şi intră iarăşi în cameră – toate ou energia vânătorului care se afla pe urmele vânatului. Cercetă cu mare băgare de seamă lampa, care nu avea nimic deosebit şi îi măsură globul. După aceea examina atent plăcile de mica ce acopereau partea de sus a căminului şi zgârie cenuşa ce se lipise de ele, scuturând câteva fire într-un plic pe care îl vârî în notesul lui. În cele din urmă, tocmai când se iviră poliţia şi doctorul, făcu un semn cu capul vicarului şi toţi trei ieşiră pe pajişte.

— Îmi pare bine că cercetările mele nu au rămas fără rezultat, spuse el. Ou cei de la poliţie, nu mai am timp să stau de vorbă. În schimb, v-aş fi foarte recunoscător, domnule Roundhay, dacă aţi binevoi să-i transmiteţi inspectorului urările mele şi să-i atrageţi atenţia asupra ferestrei din dormitor şi a lămpii I din salon. Fiecare în parte îi poate da câte o idee şi împreună, mai că i-ar aduce şi soluţia. Dacă poliţia mai vrea informaţii, îi primesc cu multă plăcere la mine. Şi acum, Watson, cred că vom face treabă mai bună în altă parte.

S-ar putea ca poliţia să nu fi fost prea în! cântată de amestecul unui amator, sau poate că şi-au închipuit că se află pe o pistă bună. Oricum, sigur e că două zile de-a rândul n-au dat niciun semn de viaţă. Cât despre Holmes, o vreme a stat în casă, fumând şi visând, dar cea mai mare parte din timp şi-a petrecut-o hoinărind până târziu, de unul singur, prin împrejurimi, fără măcar să pomenească pe unde umblă.

O experienţă de-a lui mi-a arătat însă în ce direcţie îşi îndrepta cercetările. Îşi cumpărase o lampă, asemănătoare celei care ardea i în camera lui Mortimer Tregennis în dimineaţa tragediei. O umplu cu petrol din cel care se folosea la vicariat şi controla cu grijă cât timp trebuia ca să ardă până la capăt. A mai făcut însă şi altă experienţă, mult mai neplăcută, pe care n-am s-o uit cât voi trăi.

— Dacă îţi aminteşti, Watson – observă el într-o după-amiază – toate datele pe care le-am cules până acum au un punct comun. Este

vorba de efectul pe care atmosfera dinăuntru l-a avut asupra primului om care a intrat în cameră. Ţii minte că atunci când ne-a vorbit de ultima vizită la fraţii lui, Mortimer Tregennis a amintit că de îndată ce a pătruns înăuntru, doctorul a căzut pe un scaun? Ai uitat? Crede-mă, aşa a fost. Acum, dacă ţii minte, doamna Porter, menajera, ne-a spus că şi ea a leşinat când a intrat în cameră şi că abia după aceea a deschis fereastra. În al doilea caz – al lui Mortimer Tregennis – cred că n-ai uitat ce atmosfera îmbâcsită domnea în încăpere, cu toate că servitoarea deschisese ferestrele. În cursul anchetei, am aflat că şi ea a căzut la pat. Ai să admiţi, Watson, că faptele acestea dau de gândit.

E limpede că în ambele cazuri, aerul fusese otrăvit. Şi tot în ambele cazuri ceva ardea în cameră – într-una focul, în cealaltă lampa. De foc era nevoie, lampa însă a fost aprinsă – măsura uleiului ars o arată – mult după ce se luminase de-a binelea. Ce rost avea? Cu siguranţă trebuie să existe o legătură între cele trei elemente – focul, aerul îmbâcsit şi, în sfârşit, nebunia, nebunia sau moartea nefericitelor victime. E limpede, sau nu?

— Aşa se pare.

— În orice caz o putem admite ca ipoteză. Să presupunem, prin urmare, că ceva a ars în amândouă cazurile şi că din această pricină, aerul a fost otrăvit, provocând o intoxicaţie ciudată. Foarte bine. În primul caz – al familiei Tregennis – substanţa a fost pusă în foc. Fereastra ce e drept, era închisă, dar căminul avea un coş pe unde ieşea fumul, de aceea efectele otrăvirii era normal să fie mai slabe decât în al doilea caz, când vaporii nu mai aveau pe unde să scape. Rezultatul pare să confirme teoria aceasta, deoarece, în primul caz, doar femeia, oare se presupune că avea un organism mai sensibil, a fost ucisă, pe când ceilalţi au prezentat simptomele acelea trecătoare sau permanente de nebunie – fără îndoială, efectele imediate ale otrăvii. În al doilea caz rezultatele au fost totale. Prin urmare, din cele petrecute reiese că a fost folosită o otravă care acţionează prin combustie.

Pornind de la acest punct de vedere, e firesc să fi căutat urmele substanţei în camera lui Mortimer Tregennis. Cel mai potrivit loc erau plăcile de mică sau sticla lămpii. Acolo am observat, vezi bine, câteva fire de cenuşă şi o dungă de praf cafeniu pe margine, care nu fusese ars. După cum ştii, am luat o parte din el şi l-am pus într-un plic.

— De ce numai o parte?

— Nu e cazul, Watson dragă, să mă pun în calea poliţiei. Le-am lăsat lor toate dovezile pe care le-am găsit eu. Numai să fi avut minte să-l descopere, că praful tot acolo era pe plăcile de mică.

Şi acum, Watson, să aprindem lampa, dar să nu uităm fereastra închisă, ca nu cumva doi vrednici membri ai societăţii să moară înainte de vreme. Tu ai să te aşezi într-un fotoliu la fereastră, afară doar, dacă – ca om aşezat ce eşti – nu vrei să ai nici în clin, nici în mânecă cu afacerea asta. Dar n-ai să mă laşi tu în drum, nu-i aşa? Ştiam eu că-l cunosc bine pe Watson, prietenul meu. Am să aşez fotoliul ăsta în faţa ta, la aceeaşi depărtare de otravă. Uşa o vom lăsa întredeschisă. Fiecare din noi poate să supravegheze pe celălalt şi să întrerupă experienţa, dacă simptomele încep să devină primejdioase. Totul e limpede, nu? Bine, atunci am să scot praful din plic, sau ceea ce a mai rămas din el, şi am să-l pun pe lampă. Aşa! Acum, Watson, hai să ne aşezăm şi să aşteptăm ce va urma.

Urmările nu s-au lăsat mult aşteptate. Nici nu m-am aşezat bine în fotoliu, că am şi? simţit un miros greu – ca de mosc, pătrunzător şi greţos. Am tras o dată aer în piept, şi am simţit că nu mai sunt stăpân nici pe creierul, nici pe mintea mea. Un nor gros şi negru mi se învolbura pe dinainte şi mi-am dat seama că, aşa, nevăzute, din norul acesta pândeau, gata să se năpustească asupra simţurilor mele încremenite de spaimă – grozăvii nebănuite, răul cel mai cumplit şi mai neînchipuit din lume. Forme palide, ameninţătoare se răsuceau şi pluteau prin ceaţa aceea neagră, vestind apropierea cuiva – cuiva al cărui nume nu putea fi rostit şi a cărui umbră doar ar fi fost de ajuns să-mi piardă sufletul.

O spaimă de gheaţă puse stăpânire pe mine. Am simţit că mi se face părul măciucă şi că-mi ies ochii din orbite. Stăteam cu gura căscată, iar limba mi se uscase ca o bucată de piele. Capul îmi vâjâia de mai-mai să-mi plesnească. Am încercat să strig şi am auzit ca prin ceaţă un orăcăit răguşit – era chiar glasul meu – dar părea venit din depărtări şi? parcă desprins de mine.

În aceeaşi clipă, am făcut o sforţare să scap, şi aşa, străpungând norul acela al deznădejdii, am zărit chipul lui Holmes, alb, încremenit şi supt de spaimă – era aceeaşi expresie pe care o văzusem întipărită şi pe chipul mortului. Şi tocmai acest lucru m-a trezit o clipă, dându-şi puteri.

Am sărit din fotoliu, l-am luat pe Holmes în braţe şi împreună

ne-am năpustit pe uşă afară, prăbuşindu-ne o clipă mai târziu pe stratul de iarbă, unde am zăcut aşa, unul lângă altul. Atâta simţeam doar, că soarele. Strălucitor îşi croia drum prin norul blestemat al spaimei ce ne învăluise. Încet se ridică de pe minţile noastre un abur, ca ceaţa de pe o privelişte, până ce pacea ne coborî în suflete şi minţile ni se limpeziră.

Şedeam acum pe iarbă şi ne ştergeam frunţile brobonite, uitându-ne speriaţi unul la altul şi încercând să desluşim pe chipurile noastre urmele înfiorătoarei încercări prin care trecusem.

— Pe cinstea mea, Watson! făcu Holmes într-un târziu cu glas nesigur. Trebuie să-l mulţumesc şi să-ţi cer iertare. Experienţa aceasta nu-mi era îngăduită nici mie, darmite să mai amestec şi un prieten. Te rog să mă crezi că-mi pare foarte rău.

— Ştii doar – i-am răspuns eu, cu o umbră de tulburare, pentru că nu-l mai văzuseră niciodată atât de sentimental – ştii doar ci cea mai mare plăcere şi cel mai mare noroe al meu e că îţi pot fi de folos.

Holmes îşi reveni brusc la dispoziţia lu' obişnuită – jumătate glumeaţă, jumătate cinică – pe care o afişa faţă de cei apropiaţi

— Era de prisos să mai încerce să îl] tulbure minţile, dragul meu – spuse el. Şi ne fi văzut vreun om mai slobod la gură, e\ siguranţă că ne-ar fi spus că suntem nebun de vreme ce ne-am apucat de asemenea experienţe smintite. Ca să fiu sincer, nu mi-ar închipuit că efectul va fi atât de rapid şi puternic.

Se repezi în casă şi se întoarse cu lampa care mai ardea, ţinând-o departe, şi o arunc într-un desiş de mărăcini.

— Trebuie să lăsăm puţin camera să saerisească. Cred, Watson, că nu mai ai nici i umbră de îndoială de felul cum s-a întâmpla tragedia.

— Niciuna.

— Cauzele rămân însă tot atât de ascuns ca şi până acum. Hai sub umbrarul ăsta's stăm de vorbă. Parcă mai simt şi acum cum mă înăbuşă fumul acela păcătos. După părere mea, toate faptele îl indică pe Mortimer Tre' gennis un ucigaş în primul caz, deşi a căzu victimă în cel de-al doilea.

— Dacă-ţi aminteşti, prima oară a fost vorba de unele neînţelegeri familiale, după i-are a urmat împăcarea, n-aş putea spune. Când mă gândesc la Mortimer Tregennis, cu chipul lui de vulpe şi ochii-i ca mărgelele, sclipitori. Şi şireţi, ascunşi pe după ochelari, nu mi-l pot închipui iertând pe cineva. Apoi dacă-ţi aminteşti, ideea că

cineva ar fi umblat prin grădină – fapt care ne-a abătut o clipă atenţia de la adevărata cauză a tragediei – venea de la el. Avea el, Mortimer Tregennis, motive să ne inducă în eroare? La urma urmei dacă nu el a aruncat praful acela în foc, în clipa în care a ieşit din cameră, atunci cine s-o fi făcut? Nenorocirea s-a întâmplat îndată după plecarea lui. Dacă mai venea cineva, cu siguranţă cei trei s-ar fi ridicat de la masă. De altfel, în Gomwall-ul atât de paşnic, nimeni nu face vizite după 10 seara. Prin urmare, putem considera că toate dovezile îl indică pe Mortimer Tregennis ca vinovat.

— Atunci, moartea lui a fost de fapt o sinucidere.

— Vezi Watson, la prima vedere presupunerea asta nu e imposibilă. S-ar putea ca omul acesta, care şi-a încărcat sufletul abătând o asemenea nenorocire asupra propriei familii, să-şi fi pus capăt zilelor din pricina remuşcărilor.

Sunt însă unele argumente puternice împotriva acestui punct de vedere. Din fericire, există în Anglia un om care cunoaşte totul în legătură cu cele petrecute. Şi am avut grijă să-l chem la noi, ca să aflăm faptele chiar din gura lui! Ah! uite-l că vine mai devreme!

Pe aici, vă rog, doctore Stemdale. Tocmai am făcut o experienţă chimică înăuntru şi camera noastră nu mai e chiar atât de potrivită pentru an musafir atât de distins.

Auzisem zgomotul făcut de poarta grădinii, şi statura impunătoare a medicului explorator african se ivi pe alee. Omul se întoarse mirat spre umbrarul de ţară, sub care ne vârâsem.

— M-aţi chemat, domnule Holmes. Am primit biletul dvs. Acum un ceas şi am venit, deşi zău că nu văd de ce trebuie să dau urmare convocării dvs.

— Poate că lămurim lucrurile între timp, spuse Holmes. Până atunci, însă, vă rămân foarte îndatorat pentru că aţi binevoit să acceptaţi invitaţia noastră. Vă rog să ne scuzaţi; dacă nu vă primim cum se cuvine, dar prietenul meu Watson şi cu mine tocmai am adăugat un nou capitol la „Grozăviile din Cornwall" – cum îi spun ziarele – aşa că preferăm aerul curat. Şi pentru că chestiunea pe care o vom discuta vă priveşte în mod strict personal, poate că e mai bine să stăm de vorbă într-un loc unde nimeni nu poate. Trage cu urechea

Exploratorul îşi scoase ţigara de foi di gură şi arunca o privire ţeapănă prietenului meu.

— Sunt curios să ştiu – făcu el – în o chestiune personală vreţi

să-mi vorbiţi.

— E vorba de uciderea lui Mortimer Tregennis, spuse Holmes.

În clipa aceea, aş fi dorit să fiu înarmat Chipul fioros al lui Stemdale se făcu roşu vânăt, ochii-i începură să scapere scântei, iar vinele-i groase de pe frunte i se umflară splesnească, el se repezi la prietenul meu e pumnii încleştaţi, dar se opri locului şi cu sforţare uriaşă reveni la calmul lui rece, ţeapăn, care era poate mult mai primejdios decât izbucnirea năprasnică.

— Am trăit atâta vreme printre sălbatic şi în afara legii – spuse el – încât am ajun să-mi fiu singur lege. V-aş ruga, domnul Holmes, să nu uitaţi asta, pentru că, în fond nu vreau să vă fac niciun rău.

— Nici eu, doctore Stemdale. Cea mai bun dovadă e faptul că ştiind ceea ce ştiu, am trimis după dvs., nu după poliţie.

Stemdale se aşeză, scoţând un suspin – primul probabil în toată viaţa lui plină de aventuri. Atitudinea lui Holmes respira o siguranţă calmă plină de forţă, căreia nu i te puteai împotrivi. Oaspetele nostru bâigui ceva, strângând şi desfăcând pumnii de tulburat ce era.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă el într-un târziu. Dacă e doar un şiretlic din partea dvs., domnule Holmes, atunci să ştiţi că nu v-aţi găsit omul. Să nu mai batem câmpii de pomană. Ce vreţi?

— Am să vă spun – făcu Holmes – şi motivul care mă împinge s-o fac e că mă aştept ca la sinceritate să mi se răspundă cu sinceritate. Atitudinea pe care o voi adopta depinde de apărarea dvs.

— Apărarea mea?

— Da.

— Împotriva cărui fapt?

— Împotriva acuzaţiei de asasinat a lui Mortimer Tregennis.

Stemdale îşi tampona fruntea cu batista.

— Pe cinstea mea, văd că mergeţi la sigur, spuse el. Toate succesele dvs. Depind de această extraordinară capacitate de a induce în eroare?

— Dacă e cineva care încearcă să inducă în eroare – îi răspunse Holmes tăios – acela sunteţi dvs., doctore Leon Stemdale, nu eu. Ca dovadă, am să vă relatez câteva fapte pe care se bazează concluziile mele. Cât despre întoarcerea dvs. De la Plymouth, unde aţi lăsat o mare parte din bagaje să plece spre Africa, n-am să vă spun că a fost primul lucru care mina demonstrat că sunteţi unul din factorii de care trebuie să se ţină seama la reconstituirea dramei…

— M-am întors…

— Am auzit motivele şi consider că nu sunt nici convingătoare şi nici verosimile. Dar să trecem peste asta. Aţi venit la mine să mă întrebaţi pe cine bănuiesc. Am refuzat să vă răspund. Atunci v-aţi dus la vicariat. Aţi aşteptat afară un timp, apoi v-aţi întors acasă J

— De unde ştiţi?

— V-am urmărit.

— N-am văzut pe nimeni.

— E şi firesc, atunci când urmăresc eu pe cineva. Aţi petrecut o noapte albă acasă l-ai dvs. Şi v-aţi făcut planuri pe care în zori v-aţi dus să le puneţi în aplicare. Când a început să se crape de ziuă, v-aţi îndesat buzunarele cu pietricele de acelea roşiatice, din grămada; de lângă poartă, şi aţi pornit-o la drum.

Stemdale tresări violent şi se uită la Holmes, uluit.

— Pe urmă aţi pornit-o în grabă spre vi:

cariat de care vă despărţea o milă. Purtaţi, dacă-mi îngăduiţi, aceeaşi pereche de pantof de tenis cu nervuri pe talpă, pe care îi aveţi şi acum în picioare. Când aţi ajuns la vicariat aţi apucat-o prin livadă şi aţi trecut gardul Apoi v-aţi apropiat de fereastra lui Tregennis. Se luminase de-a binelea, dar lumea nu se sculase încă. Atunci, aţi scos câteva pietricele din buzunar şi le-aţi aruncat în geam. Stemdale sări în picioare.

— Sunteţi diavolul în persoană! strigă el Holmes râse la complimentul acesta.

— A trebuit să aruncaţi vreo doi-trei pumni de pietricele până să iasă Mortimer Tregennis la fereastră. Când a apărut, i-aţi făcut semn cu capul să coboare. S-a îmbrăcat în grabă şi a coborât în salon. Dvs. Aţi intrat pe fereastră. Aţi schimbat câteva cuvinte cu el şi în timpul acesta, v-aţi plimbat în sus şi în jos prin încăpere. Apoi aţi ieşit, aţi închis fereastra şi aţi rămas o vreme afară, fumând un trabuc şi urmărind ce se petrece înăuntru. În cele din urmă, după moartea lui Tregennis, aţi plecat cum aţi şi venit.

Şi acum, doctore Stemdale, cum explicaţi purtarea aceasta şi ce anume a determinat-o? Dacă încercaţi să mă induceţi în eroare să se luaţi lucrurile în glumă, vă asigur că numai voi păstra tăcerea.

Vizitatorul nostru se făcu vânăt la faţă, pe când asculta cuvintele acuzatorului său. Rămase un timp pe gânduri, cu faţa în mâini. Apoi, cu o mişcare bruscă, trase o fotografie din buzunarul de la piept şi o

aruncă pe masa ţărănească din faţa noastră.

— Iată de ce am făcut-o! spuse el.

Poza înfăţişa chipul unei femei nespus de frumoase. Holmes se aplecă să o privească.

— Brenda Tregennis, făcu el.

— Da. Brenda Tregennis, repetă vizitatorul nostru. Sunt ani de când o iubesc şi de când mă iubea. Acesta e secretul izolării mele în Cornwall, care a uimit pe toată lumea. Aici eram aproape de singura fiinţă de pe lume care mi-era dragă. De căsătorit, nu mă puteam căsători cu ea, pentru că sunt legat de o femeie care m-a părăsit de ani de zile, dar de care nu mă pot despărţi din pricina păcătoaselor astea de legi britanice. Brenda m-a aşteptat ani de-a rândul. Ani de-a rândul am aşteptat şi eu. Şi acum, uite la ce ne-a fost bun!

Un suspin cumplit îi scutură trupul lui uriaş şi omul îşi cuprinse gâtul cu mâinile, pe sub barba-i bălţată. Făcu o sforţare să se stăpânească, apoi urmă:

— Vicarul ştia tot. Era confidentul nostru. El vă poate spune că Brenda a fost un înger coborât pe pământ. De aceea mi-a telegrafiat şi m-a întors. Ce importanţă mai avea bagajul meu sau Africa, când am aflat ce soartă a lovit-o pe femeia pe care o iubeam? Aceasta o verigă care vă lipsea, domnule Holmes.

— Continuaţi, vă rog – făcu prietenul meu.

Doctorul Stemdale. Scoase din buzunar un pacheţel învelit în hârtie şi îl puse pe masă.). Pe hârtie scria: „madix pedis diaboli”. Dedesubt, fusese lipită o etichetă roşie de otravă.

— După câte ştiu, sunteţi medic. Aţi auzit vreodată de preparatul acesta?

— Rădăcină de Piciorul Diavolului? Nu, n-am auzit niciodată.

— Nu e niciun vot de blam pentru cunoştinţele dvs. Profesionale – spuse el – pentru că bănuiesc că în afara exemplarului conservat în laboratorul de la Buda, altul nu mai există în Europa. N-a fost trecută nici în farmacopee şi nici în bibliografia toxicologiei. Rădăcina are forma unui picior jumătate de om, jumătate de ţap, de unde şi numele acesta năstruşnic, pe care i l-a dat un misionar botanist. Cu ajutorul ei, vrăjitorii din anumite ţinuturi ale Africii de vest îi pun la încercare pe suspecţi ca să descopere vinovaţii. Rădăcina aceasta o păstrează ca pe un secret. Exemplarul pe care îl posed l-am obţinut în împrejurări cum nu se poate mai neobişnuite, în Ubanghi.

Pe când vorbea, desfăcu hârtia şi văzurăm o grămăjoară de praf cafeniu-roşiatic, ca tutunul de prizat.

— Ei bine? întrebă Holmes, tăios.

— Tocmai voiam să vă povestesc, cum s-au petrecut lucrurile, domnule Holmes. Ştiţi atât de multe, încât sigur, că e în interesul meu să aflaţi şi restul.

V-am mai spus ce legături erau între familia Tregennis şi mine. Prin domnişoara Tregennis, am intrat în relaţii şi cu fraţii ei. În sânul. Acestei familii au existat neînţelegeri de ordin material, care l-au depărtat pe Mortimer, dar se credea că certurile au fost aplanate, şi îl întâlneam tot atât de des ca şi pe ceilalţi. Era un om şiret şi ascuns, care nu se dădea înapoi să bage zâzanie între oameni, şi câteva întâmplări mi-au trezit bănuieli împotriva lui. Dovezi sigure însă nu am putut găsi, ca să rup relaţiile cu el.

Într-o zi – nu-s decât vreo câteva săptămâni de atunci – a venit la mine să vadă câteva din ciudăţeniile pe care le-am adus din Africa. Printre altele, i-am arătat şi praful acesta. I-am vorbit de însuşirile lui ciudate şi i-am spus cum influenţează centri nervoşi ai fricii, cum doar nebunia sau moartea îl mai aşteaptă pe nefericitul indigen, pe care vraciul tribului II pune la încercare, l-am mai spus că ştiinţa europeană nu e în stare să stabilească prezenţa unei otrăvi în trup. Cum a pus mâna pe ea, habar n-am, pentru că din cameră n-am ieşit. Sunt însă sigur că în timp ce eu deschideam dulapurile şi mă plecam peste cutii, el a izbutit să şterpelească o parte din praf. Îmi amintesc bine, cum m-a copleşit cu întrebări, vrând să ştie ce cantitate şi cât timp era necesar ca otrava să-şi facă efectul, dar nici prin gând nu mi-a trecut că avea vreun motiv personal să se intereseze.

Uitasem tot până în ziua în care am primit telegrama vicarului la Plymouth. Ticălosul şi-a închipuit că până să ajungă vestea la mine, voi fi pe mare şi că voi rămâne la nesfârşit în Africa. Eu însă, m-am întors pe dată. Şi vă daţi seama că atunci când am auzit cum s-au petrecut lucrurile, am fost sigur că ucigaşul s-a folosit de otrava mea. Am venit la dvs., în speranţa că aţi găsit vreo altă explicaţie. Alta însă nu putea fi. Eram sigur că Mortimer Tregennis e ucigaşul şi că banii, sau poate gândul că dacă ceilalţi membri ai familiei erau iresponsabili, el ar fi singurul custode al averii lor, l-au împins să folosească praful de Piciorul Diavolului, făcându-i pe cei doi fraţi să înnebunească şi ucigând-o pe sora lui, Brenda, singura fiinţă omenească pe care am

iubit-o şi m-a iubit vreodată. Aceasta a fost crima lui. Ce pedeapsă i se cuvenea?

Să mă fi adresat legii? Ce dovezi aveam?

Ştiam că faptele erau exacte, dar eram eu oare în stare să fac vreun juriu să creadă o poveste atât de ciudată? Sigur nu puteam fi. Dar nici nu înţelegeam să las lucrurile baltă.

Inima mea cerea răzbunare. V-am mai spus o dată, domnule Holmes, că mare parte din viaţa mea mi-am trăit-o în afara legii şi că în cele din urmă am ajuns să-mi fiu eu singur lege. Tot aşa ă-au petrecut lucrurile şi acum. Am hotărât să-l fac să împărtăşească şi el soarta pe care o hărăzise altora. Dacă nu izbuteam altfel, mi-aş fi făcut dreptate cu propria mea mână. Nu e om în toată Anglia. Care să ţină mai puţin la viaţă ca mine, în clipele acestea. Asta e tot. Restul l-aţi arătat chiar dvs. După o noapte nedormită – aşa cum spuneaţi – am plecat în zori de acasă. Mi-am zis că nu-mi va fi uşor să-l trezesc, aşa că am luat pietricele din grămada de care aţi pomenit, şi am aruncat cu ele în geamul salonului. I-am povestit lui Tregennis, cum s-a petrecut prima şi i-am spus că am venit ca judecător şi călău. La vederea revolverului meu, nemernicul s-a prăbuşit încremenit într-un fotoliu. Am aprins lampa, am pus praful pe ea şi am rămas afară, gata să trag dacă ar fi încercat să părăsească încăperea. Şi-a dat sufletul în cinci minute. Dumnezeule, cum a murit! Inima mea împietrise însă, pentru că Mortimer Tregennis nu îndura nimic din ce îndurase şi iubita mea înaintea lui. Aceasta e povestea mea, domnule Holmes. Poate că dacă aţi fi iubit o femeie, aţi fi făcut şi dvs. la fel. În orice caz, sunt în mâinile dvs. Puteţi face ce vreţi. După cum v-am mai spus, nu e om pe lume care să se teamă de moarte mai puţin decât mine.

Holmes rămase tăcut câteva clipe.

— Ce planuri aveţi? întrebă el, într-un târziu.

— Eram hotărât să mă îngrop în Africa Centrală. Lucrul meu de acolo e doar pe jumătate terminat.

— Duceţi-vă şi terminaţi şi cealaltă jumătate, făcu Holmes. Eu, unul, nu vă pot împiedica.

Doctorul Stemdale se ridică, cu statura lui uriaşă, şi ieşi din umbrar. Holmes îşi aprinse pipa şi îmi întinse punga de tutun.

— Câteva fumuri neotrăvite vor aduce o schimbare plăcută, spuse el. Cred că eşti de acord Watson, că nu e cazul să ne amestecăm. Ancheta noastră a avut un caracter independent şi tot astfel trebuie să

fie şi atitudinea noastră. Nici tu nu l-ai denunţa, nu-i aşa?

— Sigur că nu, i-am răspuns.

— N-am iubit niciodată, dar dacă mi s-ar fi întâmplat aşa ceva şi femeia pe care aş fi iubit-o ar fi avut un asemenea sfârşit, aş fi fost în stare să fac la fel cu vânătorul nostru de lei, oare a trăit în afara legii. Cine ştie?!

În sfârşit, Watson, n-am să te subestimez explicându-ţi lucruri evidente. Pietricelele de pe pervaz au constituit, desigur, punctul de plecare. Altele asemănătoare nu se găseau în grădina vicarului. Abia după ce mi-am îndreptat privirea asupra doctorului Stemdale şi a casei lui, l-am descoperit. Lampa care ardea în plină zi şi urmele de praf de pe abajur sunt verigile unui lanţ cât se poate de desluşit.

Şi acum, dragă Watson, cred că trebuie să dăm uitării cele petrecute şi să ne întoarcem, cu mintea limpede, la studiul rădăcinilor acelea caldeene, care, cu siguranţă că pot fi regăsite în ramura din Cornwall a marii familii de limbi celtice.

VI. Detectivul muribund

Doamna Hudson, proprietăreasa lui Sherlock Holmes, era o femeie foarte răbdătoare. Zi şi noapte, ciorchini-ciorchini de indivizi ciudaţi pe care de cele mai multe ori ai fi preferat HA nu-i fi văzut niciodată, se îmbulzeau la uşa apartamentului ei de la primul etaj. Şi pe deasupra, neobişnuitul ei chiriaş mai ducea şi o viaţă atât de năstruşnică şi de dezordonată, încât greu trebuie să-i mai fi pus răbdarea la încercare. Neglijenţa lui de necrezut, patima pentru muzică la ore nepotrivite, exerciţiile de tir cu revolverul, pe care le făcea din când în când în casă, bizarele-i experienţe ştiinţifice, care adesea umpleau casa de o duhoare puturoasă şi atmosfera aceea de violenţă şi primejdie ce plutea în jurul lui îl făceau cel mai neplăcut chiriaş din toată Londra. Pe de altă parte însă, avea mână largă şi sunt sigur că chiria, pe care a plătit-o cât timp am stat cu el, ar fi fost de ajuns să cumpere toată casa.

Proprietăreasa îl ştia de frică, nu glumă, /I nu cuteza niciodată să i se amestece în treburi, oricât de rău ar fi supărat-o. De altfel, ÎI era drag Holmes, pentru că se purta nespus de frumos şi era tare curtenitor cu femeile. Do plăcut, nu-i plăceau şi nici n-avea încredere în ele, dar se arăta totdeauna cavaler.

Şi fiindcă ştiam cât de sinceră era cu el, am ascultat-o cu băgare de seamă în ziua în care – era în al doilea an al căsniciei mele – «venit la mine să-mi spună în ce hal ajunsese prietenul meu.

— E pe moarte, doctore Watson – zise e* De trei zile slăbeşte întruna şi nu cred să nu ajungă până seara. Nici nu m-a lăsat să chei un doctor. Azi dimineaţă, când am văzut cur îi ies pomeţii din piele şi cum se uită la min cu ochii lui mari şi strălucitori, n-am mai putu} răbda.

— Ou sau fără voia dvs., domnule Holmes am să mă duc chiar acum să chem un doctol – i-am spus eu.

— Atunci, măcar să fie Watson, mi-a răspuns el.

Dacă nu veniţi îndată, nu-l mai găsiţi ti viaţă.

Eram îngrozit, pentru că nu avusesem habaj de boala lui. Bineînţeles că m-am repezit îndată să-mi iau pardesiul şi pălăria. Pe drumi i-am cerut amănunte.

— Nu prea ştiu ce să vă spun, domnule doctor. A avut un caz pe la Rothehite, pe alee de prin apropierea Tamisei, şi de acele a adus boala. Miercuri, după masă, s-a pus îi pat şi nici nu s-a mai sculat

de-atunci. De trei zile, n-a luat nimic în gură, nici mâncare, nici] băutură.

— Sfinte Dumnezeule! De ce n-ai chemat] un medic?

— Nici n-a vrut să audă. Ştiţi doar că nu-ij place să i se lasă din vorbă. N-am vrut să-i calc cuvântul. Ai să vezi cu ochii dumitale că mult n-o mai duce.

Îmbradevăr, era într-o stare jalnică. În lui mina obosită a zilei ceţoase de noiembrie, camera bolnavuuli se pierdea în penumbră. Chipul acela supt, sleit, care mă privea ţintă din pat, îmi îngheţa inima în piept. Ochii-i străluceau ca în friguri, obrajii îi erau încinşi şi cojiţe negre îi atârnau pe buze; mâinile lui subţiri se frământau necontenit, şi când vorbea, părea că orăcăie, cuprins de spasme. Când am intrat zăcea cu minţile aiurea, dar la vederea mea am citit în ochii lui că mă recunoştea.

— Aşa, Watson, pare-se că mi-a fost dat n (\ trec prin clipe grele – spuse el cu un glas Hlirşit, în care se simţea totuşi o umbră din nepăsarea lui de odinioară.

— Dragul meu prieten! am exclamat eu, apropiindu-mă.

— Dă-te înapoi! Imediat înapoi mi-a stricai, el cu glasul acela poruncitor, pe care-l cunoşteam doar din clipele de cumpănă. Dacă le apropii de mine, Watson, am să te dau afară.

— Dar de ce?

— Pentru că aşa vreau. N-ajunge?

Da. Doamna Hudson avusese dreptate. Era inul tiran ca niciodată. Dar îţi venea să-i plângi de milă când îl vedeai cât era de sfârşit.

— N-am vrut decât să te ajut, i-am explicat eu.

— Foarte bine! mai mult ai să mă ajuţi dacĂ ai să faci cum îţi spun.

— Sigur că da, Holmes. Acum se arăta mai puţin aspru.

— Nu te-ai supărat? întrebă el, gâfâind. Bietul om! Cum să mă fi supărat pe el, când îl vedeam chinuindu-se în aşa hal?

— E spre binele tău, Watson, cârâi el.

— Spre binele meu?

— Ştiu ce am. E o boală a culilor din Suinatra. Olandezii o cunosc mai bine decât noi, deşi nici ei n-au aflat prea multe despre ea până acum. Un singur lucru-i sigur: că e totdeauna mortală şi se ia foarte uşor.

Vorbea ca în friguri. Mâinile lui se chirceau şi ne frământau, pe când îmi făcea semn să MĂ dau înapoi.

— Se ia uşor prin atingere, Watson, auzi, prin atingere. Stai mai încolo şi nu o să se numple nimic.

— Dar pentru Dumnezeu, Holmes! Cum îţi închipui că aş putea ţine seama de aşa W» Va v Nu mi-ar păsa nici dacă ar fi vorba de Un Hârăin! Asta nu-i un motiv să nu-mi fac datoria faţă de un prieten aşa de vechi.

M-am apropiat din nou, dar el m-a respin cu o privire mânioasă de priviri.

— Dacă rămâi acolo, stăm de vorbă, dac nu – pleci.

Respectul meu pentru însuşirile deosebit ale lui Holmes era atât de mare, încât întotdeauna m-am supus părerilor lui chiar dac nu le pricepeam. De data aceasta însă, se trezise medicul din mine. În altă parte, n-ave decât să-şi impună voinţa cât îi poftea inima dar aici, la căpătâiul unui bolnav, eu dictam

— Holmesi-am spus eu – nu eşti în toată firea. Bolnavul e ca un copil, şi aşa am de gând să te tratez şi pe tine. Cu sau fără voia ta, tot am să mă uit ce ai şi am să te caut.

Îmi aruncă o privire plină de venin.

— Dacă tot sunt silit să chem un doctor dă-mi voie, cel puţin, să chem unul în care am încredere, spuse el.

— Păi, în mine-n-ai?

— În prietenia ta, sigur că da. Dar faptele sunt fapte, Watson, şi la urma urmei, tu nu practici decât medicină generală. Experienţa ta e foarte redusă şi nici aptitudini nu prea ai. E dureros că trebuie să-ţi spun asemenea lucruri dar tu m-ai silit.

Mă rănise cumplit.

— Asemenea cuvinte nu sunt demne de tine, Holmes. Văd însă bine în ce-hal de nervi eşti. Dacă n-ai încredere în mine, n-am să mă vâr cu sila. Am să-l chem pe sir Jasper Meek, pe Penrose Fisher, sau oricare altă somitate din Londra. Oricum, cineva tot trebuie să vină. Dacă îţi închipui că am să stau aici să mă uit la tine cum te sfârşeşti cu zile, fără să-ţi dau o mână de ajutor, sau să aduc pe altcineva, nu ţi-ai găsit omul.

— Intenţiile tale sunt bune, Watson – mi-a răspuns bolnavul, scoţând un sunet – ceva între un suspin şi un geamăt. Ţii cu orice preţ că habar n-ai despre ce e vorba? Ia spune-mi, le rog, ce ştii despre

frigurile tapanuli sau despre molima neagră din Formosa?

— N-am auzit de niciuna.

— Orientul prezintă numeroase probleme şi aspecte patologice ciudate.

După fiecare propoziţiune, Holmes se oprea Nu-şi adune puterile.

— Am învăţat foarte mult în cursul unei cercetări recente în domeniul medicinii criminologice. Cu această ocazie, m-am şi îmbolnăvit. Nu mai e nimic de făcut.

— S-ar putea. Totuşi, am. Aflat din întâmplare că doctorul Ainstree, cea mai mare autoritate în materie de boli tropicale din zilele noastre, se află la Londra. E inutil să protestezi, Holmes, Chiar în clipa asta mă duc să-l aduc.

M-am întors hotărât spre uşă.

Nu ţin minte să mai fi fost vreodată zguduit ca atunci; cât ai bate din palme, muribundul făcu o săritură de tigru şi mi-o luă înainte. Am auzit zgomotul sec al cheii care «e răsucea în broască şi în clipa următoare, Holmes se întorcea în pat, clătinându-se şi ytfâind, sfârşit după risipa aceea cumplită de energie.

— N-ai să-mi iei tu cheia cu forţa, Watson. Al meu eşti, amice. Aici ai să stai cât îţi spun eu. Cu toate astea, am să-ţi fac pe plac.

Cuvintele acestea le rostea icnind şi gâfâind din greu.

— Numai la binele meu ţi-e gândul, o ştiu prea bine. Fie cum vrei tu, dar lasă-mă mai înisi să-mi vină puterile la loc. Nu acum, Watson, nu acum. E patru. La şase poţi să le duci.

— Dar e o nebunie, Holmes.

— Doar două ceasuri, Watson. Mulţumesc. Tini potrivesc şi singur aşternutul. Stai, te rog, mal departe. Şi acum am să-ţi pun o condiţie. N-ai să te duci la doctorul Ainstree, ci după omul pe care ţi-l voi spune eu.

Cum vrei tu.

— În sfârşit, trei vorbe cu scaun la cap* Watson. Ai nişte cărţi acolo. Sunt cam sfârşit Mă întreb cum s-o fi simţind o pilă galvanică după ce-şi revarsă electricitatea într-un corp rău conducător. La şase, Watson, luăm toată conversaţia noastră de la capăt.

Dar scris ne-a fost să o începem din no mult mai înainte de ora fixată şi în împrejurări care nu m-au zguduit – mai puţin decă saltul lui Holmes la uşă.

M-am uitat câteva minute la omul acela tăcut, care zăcea în pat. Faţa i se pierdea în aşternut şi părea că adormise. Cum nu în „simţeam în stare să citesc, m-am apucat sdau* ocol camerei, agale, cercetând fotografiile; marilor criminali, care împodobeau pereţii. În cele din urmă, rătăcind aşa prin încăpere, fără nicio ţintă, am ajuns lângă policioara căminului. O mulţime de pipe, pungă de tutun, seringi, bricege, cartuşe de revolver şi alte mărunţişuri erau împrăştiate pe ea. În mijloc – o cutiuţ" de fildeş alb cu negru, cu un capac care luneca. Era un obiect drăguţ, aşa că am întins mână să-l cercetez mai de aproape, când…

Holmes scoase un strigăt înspăimântător. Un urlet care s-ar fi putut auzi până în stradă. Răcnetul acesta îngrozitor făcu să-mi îngheţe sângele în vine şi mi se ridică părul măciucă; M-am întors şi am văzut un chip strâmbat cu priviri ca de nebun. Am rămas încremenit ţinând cutiuţa aceea în mână.

— Pune-o jos imediat, Watson – imediat jos!

Capul i se lăsă înapoi pe pernă şi în clipa în care am pus cutia la loc pe policioară, scoase un oftat adânc de uşurare.

— Nu-mi place să mi se umble printre lucruri, Watson. Ştii bine că nu-mi place. Mă. Faci să mă agit prea tare. Tocmai, tu, doctor şi să scoţi un om din răbdări! Şezi o dată şi lasă-mă să mă odihnesc.

Întâmplarea aceasta mi-a lăsat un gust amar. Se vedea bine, după. Tulburarea lui nespusă şi atât de inexplicabilă, după asprimea cu care mi-a vorbit apoi, şi care nu prea semăna cu blândeţea lui obişnuită, în ce hal de nervi trebuie să fi fost. Nimic nu e mai jalnic la vedere, decât o minte plină de strălucire, care se destramă.

Am aşteptat, mâhnit, în tăcere, să se scurgă timpul pe care îl fixase. Părea că şi Holmes pândise ceasul, pentru că abia se făcu şase, că a şi început să-mi vorbească la fel de aprins ca înainte:

— Ei, Watson – spuse el. Ai schimbate în buzunare.

— Da.

— Argint? – 1

— Cât vrei?

— Câte jumătăţi de coroană?

— Cinci.

— Ah, prea puţin! Prea puţin! Ce nenorocire, Watson! Oricum, pune-le în buzunarul de la ceas. Restul mărunţişului – în buzunarul

sting al pantalonului. Mulţumesc. Aşa ai să-ţi ţii mai bine echilibrul.

Asta era nebunie curată. Îl scutură un fior şi scoase iar un sunet – ceva între tuse şi suspin.

— Aprinde, te rog, lampa, Watson, dar vezi să nu ridici fitilul mai mult de jumătate. Te implor, fii atent, Watson 1 Mulţumesc, perfect. Nu, nu trebuie să tragi storul. Acum, fii bun, te rog, şi pune câteva scrisori şi ziare pe măsuţa asta, să le am la îndemână. Mulţumesc. Şi câteva din lucrurile acelea de pe policioară. Perfect, Watson! Vezi că e un cleşte de zahăr acolo. Fii bun şi apucă cu el cutia de fildeş. Pune-o aici, între hârtii. Bine! Acum poţi să te duci să-l aduci pe domnul Curverton Smith, din Lower Burke street 13.

Ca să fiu sincer, nu prea mai aveam chef au aduc un medio; era atât de limpede că

Holmes şi-a pierdut minţile, încât mi se părea primejdios să-l las singur. El însă ţinea acum tot atât de mult să-l consulte omul acela, pe cât se încăpăţânase înainte să refuze.

— Numele acesta îl aud pentru prima oară, i-am răspuns eu.

— Tot ce se poate, dragă Watson. S-ar putea să te mire, dar omul care se pricepe cel mai bine la această boală, nu e medic, ci plantator. Domnul Culverton Smith e una din notabilităţile Sumatrei şi se află în trecere prin Londra. O epidemie care a izbucnit pe plantaţia lui, situată departe de orice dispensar, l-a silit să studieze singur boala. Rezultatele au fost destul de bune. E un om foarte tipicar şi n-aş fi vrut să pleci înainte de şase, altfel sunt sigur că nu l-ai fi putut găsi în camera lui de lucru. Dacă ai fi în stare să-l convingi să vină aici şi să ne împărtăşească din experienţa lui fără pereche în acest domeniu – care-l pasionează ca nimic altceva – cu siguranţă că mi-ar ajuta.

Cuvintele lui Holmes le-am scris aici cu şir, şi nu voi încerca să arăt cum se întrerupea din vorbă, gâfâind şi strângând pumnii de durere. Trecuseră câteva ceasuri de când venisem şi arăta din ce în ce mai rău. Petele acelea de pe obraz păreau şi mai aprinse, ochii îi sticleau mai tare în orbitele-i întunecoase şi o sudoare rece îi lucea pe frunte. Şi totuşi, în glasul lui se simţea acea plăcută amabilitate pe care i-o cunoşteam. Până la ultima suflare, tot el avea să se ţină mai tare.

— Să-i spui exact în ce stare m-ai lăsat, făcu el. Să-i descrii cu precizie impresia pe care ţi-am făcut-o – că sunt pe moarte şi aiurez. Zău, aşa, nu pricep cum se face că albia oceanului nu e o masă solidă de stridii, atât de puioase sunt vietăţile astea! Ah, am luat-o razna! Ciudat

cum se mai controlează creierul singur! Ce spuneam, Watson?

— Îmi dădeai instrucţiuni pentru domnul Culverton Smith.

— A, da, îmi aduc aminte. Viaţa mea atârnă de ele. Insistă, te rog, Watson. Nu prea ne avem bine. Nepotul lui, Watson… aveam bănuieli că a apucat-o pe o cale greşită şi i-am dat-o să înţeleagă. Băiatul a murit de o moarte îngrozitoare. Acum are un dinte împotriva mea. Ai să-l înmoi tu, Watson. Roagă-l, imploră-l, adu-l aici cu orice preţ! El mă poate salva – numai el!

— Îl sui într-o trăsură chiar dacă va trebui să-l car în braţe până la ea!

— Să nu faci una ca asta! Convinge-l. Pe urmă, ai grijă să vii aici, înaintea lui. Scuză-te cum vei şti, numai să nu veniţi împreună. Nu uita, Watson. Să mă asculţi. Totdeauna m-ai ascultat. Sunt sigur că există duşmani fireşti care împiedică creşterea vietăţilor. Noi doi, Watson, ne-am făcut datoria. Cum? Să încapă lumea pe mâna stridiilor? Nu, nu; e îngrozitor! Să-i spui tot ce ştii.

Am plecat, păstrând în mine chipul acestui îmi atât de inteligent, oare boscorodea acum ca un copil zănatec. Îmi dăduse cheia şi am luat-o bucuros, la gândul că nu se va mai putea încuia singur. Doamna Hudson aştepta în gang, tremurând şi vărsând şiroaie de lacrimi. Când am ieşit din apartamentul lui, am mai apucat să aud glasul puternic şi ascuţit al lui Holmes, care cânta, aiurind. Jos, pe când fluieram o trăsură, un om se apropie de mine, în ceaţă.

— Cum se simte domnul Holmes? întrebă omul.

Era o cunoştinţă vecfee, inspectorul Moreen de la Scotland Yard, în civil.

— Foarte rău, i-am răspuns.

Mă privi cu o expresie ciudată. Am simţit cum îmi încolţeşte în minte un gând îngrozitor, pe care l-am alungat pe dată. Mi se păruse, în licărul felinarului de la intrare, că citesc o mare bucurie pe chipul lui.

— Aşa zice lumea, spuse el. Trăsura o porni şi l-am lăsat în urmă… Un şir de clădiri frumoase, între Notting

Hill şi Kensington, alcătuia Lower Burke street. Casa dinaintea căreia trase birjarul avea un aer respectabil, de eleganţă sobră, pe care i-l dădeau zăbrelele de fier bătrâneşti, uşa masivă cu două canaturi şi alămurile lucitoare. Toate] acestea se potriveau de minune cu valetul solemn, care se ivi în prag profilându-se în lumina trandafirie a unui bec electric colorat.

— Da, domnul Culverton Smith e acasă. Doctorul Watson! Prea bine, domnule. Am să-i duc cartea dvs. De vizită.

Modestul meu nume şi titlul meu tot atât de modest nu l-au impresionat pesemne pe domnul Culverton Smith. Prin uşa întredeschisă, am auzit un glas ridicat, aprins, pătrunzător:

— Cine e omul acesta? Ce vrea? Doamne sfinte, Staples, de câte ori ţi-am spus să nu fiu tulburat în orele mele de lucru?

Îi răspunse un glas blând, care îi explica ceva, încercând să-l potolească. Era valetul.

— Nu-l primesc, Staples. Nu pot îngădui să mi se întrerupă lucrul în felul acesta. Spune-i că nu sunt acasă. Dacă trebuie neapărat să mă vadă, să vină mâine dimineaţă. Din nou am auzit şoapta aceea blândă.

— Bine, bine, spune-i aşa. Să vină mâine dimineaţă sau n-are decât să nu vină deloc. Să nu mă întrerupeţi din lucru!

O clipă mi s-a părut că îl văd pe Holmes zvârcolindu-se în patul lui de suferinţă şi urmărind poate clipele până îi voi aduce ajutor. Nu mai era vreme de formalităţi. Viaţa lui atârna de repeziciunea cu care aveam să acţionez. Până să apuce valetul să transmită cuvintele stăpânului său şi să se scuze, am trecut ca vântul pe lângă el şi am pătruns în cameră.

Un strigăt ascuţit de mânie se auzi din balansoarul de lângă cămin. Am văzut o faţă mare galbenă şi unsuroasă, o faţă cu trăsături grosolane, cu o bărbie dublă, ce atârna greu, şi o pereche de ochi cenuşii, întunecaţi, ameninţători, oare mă priveau ţintă pe sub sprâncenele roşcovane şi stufoase. Pe curba trandafirie a capului mare şi chel, omul purta o scufie mică de pluş, lăsată cochet pe o parte. Avea un craniu cât toate zilele, şi totuşi, când; im coborât privirile, nu mică mi-a fost mirarea să descopăr un trup puţintel şi slăbuţ, cu umerii şi spatele aduşi, de parcă ar fi suferit de rahitism în copilărie.

— Ce-i asta? strigă el cu glas ascuţit. Cum vă îngăduiţi să intraţi aici? Nu v-am trimis vorbă – că vă primesc mâine dimineaţă?

— Îmi pare rău, – i-am răspuns – dar nu mai puteam aştepta. Domnul Sherlock I lolmes…

Numele prietenului meu avu un efect neaşteptat asupra omuleţului. Ca prin minune, ni Inia i se şterse de pe faţă. Trăsăturile lui încordate exprimau acum nerăbdarea.

— V-a trimis Holmes? întrebă el.

— Chiar acum vin de la el.

— Ce-i cu Holmes? Cum se simte?

— E grav bolnav. De aceea am venit.

Îmi arătă un scaun, apoi se aşeză la loc. În clipi aceea, i-am zărit faţa în oglinda de peste policioară. Aş fi putut jura că pe chipul lui me întipărise un zâmbet răutăcios, dezgustător. Dar cum o clipă mai târziu, când s-a întors spre mi ne i-am citit îngrijorarea sinceră pe faţă, mi-am spus totuşi că trebuie să fi fost vreun spasm nervos.

— Îmi pare rău, spuse el. Nu-l cunosc pe domnul Holmes decât dintr-o împrejurare anumită, în care ani avut de-a face cu el, dar îl preţuiesc foarte mult pentru talentele şi caracterul său. El e un pasionat al crimelor – eu al bolilor. El cu tâlharii lui, eu cu microbii mei. Astea-s temniţele mele – urmă el, arătându-mi un şir de sticluţe şi borcane, aşezate pe o masă la perete. Printre culturile acestea în gelatină îşi fac veacul şi unii dintre <jei mai prinfe & 0 şt duşmani ai omului.

— Holmes ţinea să vă vadă tocmai pentru cunoştinţele dvs. Speciale. Are o părere foarte bună despre dvs. Şi e convins că sunteţi singurul om din Londra care-l poate ajuta.

Omuleţul tresări şi scufiţa lui uşoară lunecă jos.

— De ce? întrebă el. De ce îşi închipuie domnul Holmes că l-aş putea ajuta?

— S-a gândit la cunoştinţele dvs. În domeniul bolilor orientale.

— Dar ce-l face să creadă că e vorba de o boală orientală?

— A avut trealbă, în cursul unor anchete, printre marinarii chinezi din doouri.

— Domnul Culverton Smith zâmbi binevoitor şi îşi ridică scufia.

— Aha, aşa, aşa? făcu el. Cu siguranţă că lucrurile nu sunt chiar atât de grave cât vi se pare dvs. De când e bolnav?

— De trei zile.

— Aiurează?

— Din când în când.

— Tt-tt! Asta-i mai grav. N-aş avea inimă dacă nu m-aş duce. Nu-mi place deloc să-mi întrerup lucrul, doctore Watson, dar fără îndoială că aici e vorba de un caz excepţional. Vin îndată cu dvs.

În clipa aceea, mi-am amintit de instrucţiunile pe care mi le dăduse Holmes.

— Mai am o întâlnire, i-am spus eu.

— Foarte bine. Mă duc şi singur. Am un bilet cu adresa domnului Holmes. Voi fi acolo în cel mult o jumătate de ceas.

Când am intrat în dormitorul lui Holmes, parcă aveam o piatră pe inimă. Aşa cum îl lăsasem, cine ştie ce i se mai întâmplase în lipsa mea! Dar spre marea mea uşurare, era mai bine. Arăta tot atâta de tras la faţă, dar nu mai aiura de fel şi acum vorbea – e drept, ru glasul stins – dar mai vioi şi cu mintea mai limpede.

— Ei, l-ai văzut, Watson?

— Da, vine.

— Minunat, Watsexn! Minunat! Nici nu puteam găsi un om mai potrivit să facă drumul acesta pentru mine.

— Voia să venim împreună.

— Nici vorbă nu putea fi, Watson! Nici vorbă! Te-a întrebat ce boală am?

— I-am pomenii de chinezii din East End.

— Bine I Ai făcut tot ce i se putea cere unui prieten bun, Watson. Acum poţi să dispari din scenă.

— Trebuie să-l aştept, să văd ce părere are, I lolmes.

— În niciun caz. Am motive să cred că va vorbi mult mai deschis şi mai cu folos dacă IhI va închipui că suntem singuri. Tocmai bine încapi în spatele patului, la căpătâi!

— Ei, asta-i, Holmes!

— Mi-e teamă că n-ai încotro, Watson. În camera asta n-ai unde să te ascunzi şi e foarte bine, pentru că nu dă de bănuit. Acolo, însă, cred că e – loc.

Deodată, se ridică în capul oaselor. Faţa-i l'Avaşită încremenise în aşteptare…

— Auzi trăsura, Watson? Repede, omule, dnefl ţii la mine. Şi să nu faci o mişcare – orice s-ar întâmpla – auzi, orice s-ar întâmpla. NA nu scoţi o vorbă! Să nu te clinteşti! Atâta doar, «să nu-ţi scape nimic.

Apoi pe neaşteptate, forţele ce îi reveniseră fi clipă îl părăsiseră din nou. Vorba lui poruncii oare şi limpede se topi într-un murmur slab, nedesluşit, ca al unuia care începe să aiureze.

Din ascunzătoarea în care am fost înghesuit aşa, pe nepusă masă, am auzit paşi pe «tenera, apoi uşa dormitorului care se deschidea? >! ho închidea la loc. Spre surprinderea mea HP lasa o tăcere fără sfârşit, pe care nu o tulbura decât răsuflarea grea şi gâfâiala bolnavului. Mi-am spus că oaspetele nostru stă lângă pat şi se uită la

bolnav. Într-un târziu, tăcere aceasta ciudată fu ruiptă.

— Holmes! strigă el. Holmes! Stăruia, d parcă ar fi încercat să-l trezească din som N-auzi, Holmes?

Am* auzit un foşnet, de parcă l-ar fi se turat cu brutalitate de umeri.

— Dumneata eşti, domnule Smith? murmură Holmes. Nu credeam că ai să vii.

Celălalt râse.

— Nici eu, spuse Smith. Şi totuşi, dup cum vezi, aici sunt. Îţi plătesc răul cu bin Holmes – răul cu bine!

— Foarte frumos din partea dumitale. Cât nobleţe sufletească! Sunt un admirator al ştiinţei dumitale.

Oaspetele nostru râse pe înfundate.

— Ai şi de ce. Din fericire, eşti singurul om din Londra, care e în situaţia să o fac Ai idee ce s-a întâmplat cu dumneata?

— Aceeaşi boală, spuse Holmes.

— Ah, recunoşti simptomele?

— Ba bine că nu!

— Ei, n-ar fi de mirare, Holmes. N-ar fi de mirare să fie tot asta. Ai nimerit-o prosti Bietul Victor a murit în a patra zi – ce mă flăcău! Tânăr, puternic, zdravăn. Cum ai spuţ şi dumneata, mare minune că s-a molipsit de boală asiatică atât de rară, chiar în inind Londrei. Mai ales, o boală de care m-am acu-g pat eu, în mod deosebit. Ciudată coincidenţă Holmes! Trebuie să fii tare isteţ ca s-o fi remarcat; dar să ştii că a fost o lipsă de inimăl din partea dumitale să faci o legătură între cercetările mele şi boala lui.

— Eram sigur că dumneata erai de vină!

— Da? Zău? Ei, oricum, n-aveai dovezl Dar ce-ţi închipui – mă vorbeşti de rău pej toate drumurile şi pe urmă, când te simţi la ananghie, vii să mi te târăşti la picioare. Ia zi, ce joc mai e şi ăsta?

Am auzit răsuflarea grea şi aspră a bolnavului.

— Apă! gâfâi el.

— Nu mai ai mult şi ai să-ţi – dai duhul, amice, dar n-aş vrea să te las să pleci înainte să am o vorbă cu dumneata. De-aia am să-ţi dau apă. Ţine, vezi să n-o verşi! Aşa! auzi ruţi spun?

Holmes gemu.

— Fă tot ce poţi pentru mine. Nu mai dezgropa morţii. Am să uit tot, îţi jur că am să uit! Scapă-mă şi am să uit!

— Ce să uiţi?

— Ei, moartea lui Victor Savage. Doar ai recunoscut singur că l-ai ucis. Am să uit tot.

— N-ai decât să ţii minte, sau să uiţi, totuna e. Pe banca martorilor, nu prea am să te mai văd eu. Mai degrabă pe catafalc, dragul meu Holmes, ascultă-mă pe mine. Totuna mi-e dacă ştii cum a murit nepotul meu sau nu. Nu du ol era vorbă acum, ci de dumneata.

— Da, da.

— Omul ăla, care a venit după mine – nu mai ţin minte cum îl chema – mi-a spus că te-ai molipsit jos, în East End, printre marinaţi.

— Altă explicaţie nu văd.

— Tare deştepţi mai suntem, nu-i aşa, Holmes? Te crezi şiret, nu? Ei, de data asta Mi nimerit peste unul mai şiret ca dumneata, tyl acum, ia gândeşte-te bine, Holmes. Altfel nu te al şi putut îmbolnăvi?

— Nu-mi dau seama. Nu mai pot să gântleae, Pentru Dumnezeu, ajută-mă!

— Da, am să te ajut! Am să te ajut să înţelegi în ce stare eşti şi cum ai ajuns aici. VI cau s-o afli până nu mori.

Dă-mi ceva să-mi uşurez chinul.

— Chinui, zici? Da, e drept. Culii urlau de obicei, când li se apropia sfârşitul. Te ia cu lireel, aşa mi se pare.

— Du, da – cârcei.

— Ei, dar de auzit tot mai auzi. Ascul aici. Îţi aminteşti de vreo întâmplare, care-spetrecut tot pe atunci când au început şi timp tomele?

— Nu, nu; nimic!

— Ia gândeşte-te!

— Mi-e prea rău ca să mă gândesc.

— Bine. Am să te ajut eu. Ai primit cev prin poştă?

— Prin poştă?

— O cutie, să zicem.

— Mi-e rău – mă duc!

— Ascultă, Holmes!

Am auzit un foşnet de parcă l-ar fi scutu rat pe muribund. Şi eu care eram silit să stea liniştit în ascunzătoarea mea!

— Trebuie să mă asculţi! Trebuie!! ţaduci aminte de o cutie – o cutie de fildeş 1 Ai primit-o miercuri. Ai deschis-o. Îţi amin!

teşti? i

— Da, da, am deschis-o. Avea un arc tare înăuntru. Vreo glumă.

— N-a fost nicio glumă, după cum ai constatat pe pielea dumitale. Smintitule! Ce-aa căutat, ai găsit. Cine te-a pus să-mi ieşi în cale?! Dacă mă lăsai în pace, nu-ţi făceam nimic.

— Mi-aduc aminte – gâfâi Holmes. Arcul!

Mi-a curs sânge! Cutia aia… aia de pe masă!

— Sfinte Sisoe, chiar asta el Am s-o bag în buzunar, s-o iau cu mine. Aşa va dispare1 şi ultima dovadă. Acum cunoşti adevărul, Holmes. De vreme ce tot ştii că eu ţi-am pricinuit moartea, poţi să mori. Prea ai aflat multe despre moartea lui Victor Savage! De aceea te trimit după el. Nu mai ai mult, Holmes. Am să stau aici şi am să mă uit cum te. Stingi.

Glasul lui Holmes se topise într-o şoaptă aproape cu neputinţă de deslușit.

— Ce-ai zis? întrebă Smith. Să fac lumina mai mare? A început să se întunece? Da, am să ridic fitilul ca să te văd mai bine.

Străbătu camera şi apoi, deodată, lumina străluci mai tare.

— Mai pot să-ţi fiu de vreun folos, amice?

— Un chibrit şi o ţigaretă.

De fericit şi mirat ce eram, ori pe ce să scot un strigăt şi mai multe nu. Vorbea cu glasul lui firesc. Poate ceva mai slab, dar era glasul pe care i-l cunoşteam.

Se lăsă o tăcere nesfârşită. Mi-am dat seama că Smith amuţise, privindu-l ţintă pe omul din faţa lui.

— Ce-i asta? l-am auzit spunând într-un târziu, cu un glas sec, răguşit.

— Cel mai bun mijloc de a juca un rol cu succes este să-l trăieşti. Îţi dau cuvântul că de trei zile n-am pus în gura meanici mâncare, nici băutura, până în clipa în care ai fost atât de drăguţ să-mi dai paharul ăsta cu apă. Dar mai mult decât orice, mi-a lipsit tutunul. Ah, ui tu acolo nişte ţigări.

L-am auzit frecând un chibrit.

— Aşa mai zic şi eu. Ei! Ei! O fi vreun prieten?

De afară se auziră paşi, uşa fu dată de perete şi inspectorul Morton se ivi în prag.

— Totul e în ordine. Uite-ţi omul, spuse I lui mus:

Poliţistul rosti formula de rigoare:

— Te arestez sub acuzaţia de crimă împoliiva numitului Victor

Savage.

— Şi ai putea să adaugi de tentativă de asasinat împotriva numitului Sherlock Holmes adaugă prietenul meu chicotind. Domnul Cillverton Smith a fost atât de drăguţ, încât să i scutească pe un biet bolnav să mai dea el semnalul, ridicând singur fitilul. Apropo, arestaiul are o cutiuţă în buzunarul drept al hainei, pe care ar fi foarte bine s-o luaţi. Mulţumesc. În locul dvs. Aş umbla cu ea mai cu hauare de seamă. Puneţi-o aici. S-ar putea să aibă un rol în proces.

Am auzit deodată o învălmăşeală de vociferări, după care a urmat un clinchet metal» şi o exclamaţie de durere.

— Îţi faci singur rău – spuse inspectorul! Stai ca lumea!

Se auzi declicul unor cătuşe care se închid!

— Halal cursă! mârâi glasul cel ascuţit. Pe dumneata o să te aducă în boxa acuzaţilor, nu pe mine. M-a chemat aici să-l vindec, mi s-a făcut milă de el şi am venit. Cu siguranţă cm va inventa ceva pe seama mea, ca să-şi dovedească bănuielile lui smintite. Poţi minţi cât vrei, Holmes. Tot atâta cuvânt, cât şi dumneata; am şi eu.

— Dumnezeule sfinte! exclamă Holmes L-am uitat de tot. Mii de scuze, dragă Watson Auzi, să-l uit acolo! Nu-i nevoie să te mai prezint domnului Culverton Smith. Pare-se d v-aţi mai întâlnit undeva în seara asta. Sunteţi cu trăsura? Mă îmbrac şi vin îndată. S-ar putea să aibă nevoie de mine la secţie. Mi-ai junge, – n-am ce zice – făcu Holmes, prin zând puteri cu un pahar de Bordeaux şi câţivbiscuiţi, în timp ce se îmbrăca. Ei, dar cum ni duc eu o viaţă prea regulată – o ştii şi tu doar – isprava asta m-a costat mai puţin deci pe oricare altul. Era foarte important s-o faţ pe doamna Hudson să creadă că starea în care mă aflam e reală, pentru ca la rândul ei să u convingă pe tine, iar tu pe el. Nu te superi; Watson? Tu care ai atâtea talente, ştii că prefăcătoria: nu se numără printre ele şi că dacă mi-ai fi cunoscut secretul, n-ai fi izbutit niciJ odată să-l convingi pe Smith cât de necesară şi urgentă era prezenţa lui. Şi tocmai aceasta eraj sâmburele întregului plan. Cum îl ştiam răzbu-lnător, eram sigur că va veni să-şi vadă operaj

— Dar înfăţişarea ta, – Holmes, faţa ta pa< lidă ca moartea?

— Trei zile de post complet, nu te fac pe ea arătos, Watson. Cât despre celelalte, ajunge un burete. Vaselină pe frunte, beladonă în ochii]

ruj pe obraji, o pojghiţă de ceară de a-int pe buze, e de ajuns. Simularea a un subiect despre care m-am gândit la un moment dat să

scriu o monografie. Câte un cuvânt aruncat la întâmplare despre jumătăţi de coroană, stridii sau orice altceva, în afara subiectului, şi lumea o. Convinsă că aiurezi.

— Dar de ce nu m-ai lăsat să mă apropii, de vreme ce nu exista nicio primejdie să mă molipsesc?

— Ce întrebare! Crezi într-adevăr că n-am nicio încredere în talentele tale de medic?

Cum era să-mi închipui că i-ar putea scăpa minţii tale atât de agere faptul că un om, chiar în halul ăsta de slab, dar cu pulsul şi temperatura normale, nu poate fi pe moarte? De la patru metri te mai puteam înşela. Dacă dădeam greş, cine mai l-ar fi adus pe Smith în gheare?

Watson, nu pune mâna pe cutie. Dacă o priveşti dintr-o parte, ai să vezi arcul acela puternic, care sare ca un colţ de viperă în clipa în care o deschizi. Cam tot aşa cred că l-a ucis şi pe bietul Savage, care-i stătea în calea unei moşteniri. După cum ştii, poşta pe care o primesc este destul de felurită, aşa că sunt şi eu. Ochii în patru de câte ori îmi vine câte un pachet. Dacă i se părea că planul i-a izbutit, eram sigur că l-aş fi putut împunge să se destăinuiască. Şi tocmai impresia aceasta i-am creat-o cu o artă demnă de un artist. Mulţumesc, Watson. Dă-mi, te rog, haina. După ce terminam treaba la secţie, cred că o îrabudălurfi la Simpson n-ar pica prea rău.